

HAJDÚ-BIHARI

XL. ÉVFOLYAM
21. SZÁM

ÁRA: 1,40 FORINT

1983. I. 26.,
SZERDA

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Napirenden a múlt évben végzett munka

ÜLÉST TARTOTT A MEGYEI NÉPI ELLENŐRZÉSI BIZOTTSÁG

Ülést tartott kedden a Megyei Népi Ellenőrzési Bizottság. Az ülés napirendjén az 1982. évi munka, az idei munkaterv és az elnöki jelentés szerepelt.

A NEB tavaly végzett vizsgálatairól Kovács Károly elnök számolt be. Előjáróban megállapította, hogy a megyei NEB teljesítette azokat a feladatokat, amelyeket maga elé tűzött, s néhány területen felüli vizsgálatot is tartott.

Figyelemre méltó volt a tavalyi munkáról szóló beszámolóban, hogy emlékezett a lakosság életkörülményeinek javítását szolgáló, az ellátást segítő vizsgálatok száma. Ilyen témák voltak például az ötnapos munkahétre való átállás tapasztalatai a kereskedelemben, a szolgáltatásban, a tömegközlekedésben; az üres tanácsi lakások felmérése és kiutalásának ideje, körülményei; a lakosság zöldség-gyümölcs, tüzelőellátása; a tömegégettetés helyzete. Az év elején megjelent, a kisvállalkozások létrehozását célzó kormányrendelet megvalósulásáról összejtájékoztattak.

A NEB által végzett vizsgálatok tapasztalatait a párt és állami vezetés jól hasznosította. Az ellenőrzések során növekvő számban maguk a NEB tagjai kezdeményezték helyi intézkedéseket, amelyek a belső tartalékok feltárását, a más, jelentősebb anyagi ráfordítást nem igénylő változtatásokat eredményeztek.

A beszámoló azt is megállapította, hogy kialakult a stabil népi ellenőri bázis. Új munkatársak bevonására főleg akkor került sor, amikor azt a jelentkező feladatok indokolták. Most 1700 népi ellenőr dolgozik a megyében, akik közül az elmúlt

évben csaknem 600-at vontak be a munkába.

A NEB célja, hogy nagyobb arányú legyen a társadalmi munkatársak bevonása, hogy a növekvő feladatokat el tudja végezni úgy, hogy ne legyenek túl hosszú ideig távol munkahelyüktől. Ez gondosabb, szervezettebb előkészítő és végrehajtó munkát igényel.

A beszámoló foglalkozott a vizsgálatok során levont következtetésekkel is. Ezek közül kiemeljük, hogy a nagy érdeklődést kiváltó szerződéses üzletekkel kapcsolatban megállapították: a szerződésbe adó vállalatok nem tájékoztatják kellőképpen a bérlelőket. (Van kivétel is, a berettyóújfalui AFESZ négy-napos tanfolyamot tartott az érdeklődők részére.)

A közérdekű bejelentések száma lényegesen nem emelkedett. Több mint negyedik gazdálkodási problémákat vet föl, csökkent a vezetést érintő bejelentések száma. A panaszok nagy hányada a lakossági ellátást, szolgáltatást, építőanyag-beszerezést érintette. Az ilyen bejelentések nyomán kezdeményezett fegyelmző jellegű intézkedések száma csökkent. Javult tehát a közmorál és a vállalati, szövetkezeti fegyelm.

Erről az utóvizsgálatok során is meggyőződtek a NEB munkatársai.

A mikroorganizmusok szerepe életünkben

TUDOMÁNYOS ÜLÉS A DEBRECENI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG SZÉKHÁZÁBAN

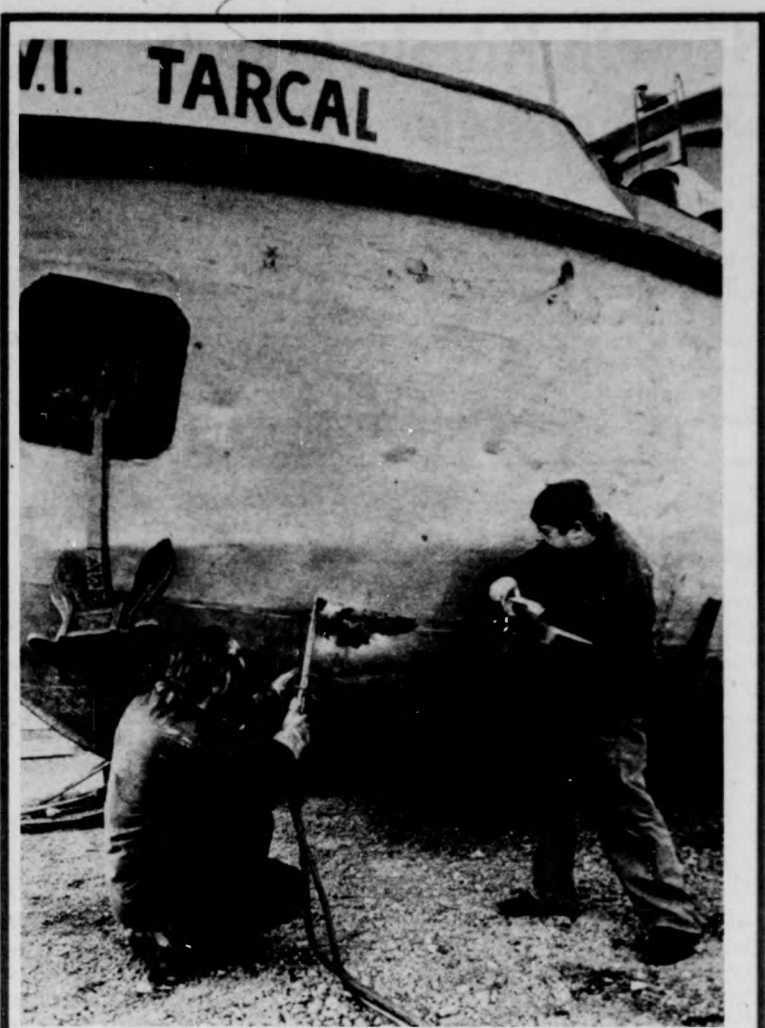
Kétnapos tudományos ülés kezdődött kedden Debrecenben, a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában, a DAB-nak, valamint az MTA biológiai tudományok osztálya mikrobiológiai és biotechnológiai munkabizottságának, a Magyar Mikrobiológiai Társaság mezőgazdasági és ipari mikrobiológiai szekciójának s a bizottság ökológiai szakosztályának rendezésében. A tudományos ülésszak témája: „A természetes és mesterséges környezeti tényezők és mikroorganizmusok közötti kölcsönhatások”.

A laikusnak első nekifutásra kissé bonyolult témakör tulajdonképpen arról a széles körű viszonyról szól, amelyben a mikroorganizmusokkal vagyunk. Olyan élő szervezetekkel foglalkoznak a kétnapos rendezvényen, amelyek így vagy úgy szerepet játszanak mindennapi életünkben. Protozoonok, növényi kórokozó baktériumok, gombák, algák kutatásáról számoltak be az első napon a szakemberek.

Egyes témák az alap kutatás vonatkozásait érintették. Mint például a nitrogénkötés molekuláris genetikájával foglalkozó előadás, mások — például dr. Pólya Kálmán előadása, A biotechnológia tudományos és gyakorlati eredményei, lehetőségei hazánkban — a napi kutatási és ipari gyakorlathoz kapcsolódtak.

Debrecenben nagy hagyományai vannak a tárgykörhöz kapcsolódó tudományos kutatásnak. Nagyüzemünk, a BIOGAL technológiájában nagy szerepet játszik a fermentáció, az a folyamat, amelyben mikroorganizmusok életműködésük során például antibiotikumokat s más anyagot termelnek. A vállalat kutatói ehhez mérten szép számmal vettek részt előadásokkal is a tudományos ülésszakon: külön szekcióülést tartottak, amelynek keretében beszámoltak a legújabb biotechnológiai kutatási eredményekről a BIOGAL Gyógyszergyárban. Előadás hangzott el dr. Erdei Jánostól, aki összefoglalta a vállalat biotechnológiai kutatási eredményeit. Dr. Marossy Katalin a penicillin és cefalosporin bioszintéziséről, Szilágyi Jenő a korszerű fermentációipari mérés technikáról, Komócsi Sándor a számítástechnika biotechnológiai alkalmazásáról tartott előadást.

A környezetvédelem is érintve van az előadásokban. Előadás hangzott el a Balaton baktériumközösségeinek vizsgálatáról, s Szentendre levegőjének higiénés mikrobiológiai vizsgálatáról. A tudományos ülésszak folytatja munkáját.

HAJÓJAVÍTÁS TISZALÖKÖN
(Riport a 3. oldalon)

Losonczi Pál Angyalföldön

Kedden látogatásra érkezett a főváros XIII. kerületébe Losonczi Pál, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az Elnöki Tanács elnöke. Elkísérte Borbély Gábor, a budapesti pártbizottság titkára.

Az egész napos program a kerületi pártbizottság Váci úti székházában kezdődött, ahol Losonczi Pál a párt-vezetők bizottság tagjai, valamint a városrészi állami és tömegszervezeti vezetőivel találkozott. Deák Gábor, a pártbizottság első titkára tájékoztatta az Elnöki Tanács elnökét a munkaszervezési munkaberek mutatójáról, s ma is mozgalmas politikai életű Angyalföld jelenéről, a jövő terveiről. A kerületben — a munkahelyeken, a lakosság körében — alapvetően nyugodt, kiegyensúlyozott a közhangulat, a

vezetés iránti bizalom töretlen, a napi gondok megoldásáért érzett felelősség érezhetően élénkítette a közeletet. Napról napra épül, szépül a főváros egyik legnépesebb munkáskerületének számító Angyalföld. Mintegy 140 ezren élnek itt. Az ipari nagyvállalatoknál, szövetkezeteknél, amelyek éves termelési értéke meghaladja a 30 milliárd forintot, 52 ezren dolgoznak. Az egyik új színfoltja a kerületnek a hajdani „Tripolis” helyén megépült Gyöngyösi úti lakótelep, 2700 új családi otthonnal, iskolával, gyermekintézményekkel, szolgáltató kombináttal. Budapestnek összesen hét kerületébe szállítják azt a napi 80 tonna friss kenyert, amelyet a lakosság körében — alapvetően nyugodt, kiegyensúlyozott a közhangulat, a

TELJESÍTMÉNYEK, TERVEK, FELADATOK

A Szalag- és Zsinórgyár debreceni gyárának munkájáról

1981-ben 148 millió forint termelési értéket állítottak elő a Szalag- és Zsinórgyár debreceni gyárában. A piaci kereslet várható változása alapján az elmúlt évi árbevételi tervet 140 millió forintban szabták meg, ezt azonban év közben 8 millió forinttal csökkenteni kellett. Az elmúlt esztendőben a termelés nagymértékben változott Debrecenben. A nagyobb árbevételt jelentő termékek iránti igény mintegy

25 millió forinttal csökkent, ugyanakkor az alacsonyabb árú termékek előállítására 24 millió forinttal növekedett. Az export 1981-ben meghaladta a 14 millió forintot, s ennek döntő többsége nem rubel elszámolású kivitelből származott. Az elmúlt esztendőben mindössze 5,5 millió forint értékű tégpár, valamint szalag került a határon túra, s a dollárért értékesített termékek összesen

3,2 millió forint árbevételt eredményeztek. Mindez azért figyelemre méltó, mert a debreceni gyárban a világ élvonalába tartozó svájci termelőberendezésekkel dolgoznak. A gépkészítés nemzeti mérce mérvé is rendkívül magas, s a három műszakos termelés, az ipari átlagnál alacsonyabb munkabérek mutatják: nem a termelés miatt versenyképtelen a Szalag- és Zsinórgyár debreceni gyárában készülő termék.

Jelenleg ugyanis nincsenek piaci információk a debreceni gyár szakembereinek arról, milyen termékek lennének kelendők a világpiacon. Lényegében a külkereskedelmi vállalat üzletkötői vezérek piacutatást, de ennek tapasztalatait nem tudják hasznosítani a termelésben. Ezek alapján a hazai felhasználóknak gyártott termékek értékesítése került előtérbe. Az elmúlt esztendőben azonban a ruházati ipar termelési és értékesítési gondokkal küszködött, ennek megfelelően a korábbinál kevesebb szövött árúvedjegy, szalag és egyéb kiegészítő kelléket vásároltak. Erre az esztendőre néhány területen előrelépést tettek ki célul a debreceni gyár vezetői. Tervezik újabb, jó minőségű termékek forgalomba hozatalát, néhány cikk importjának kiváltását, illetve az import csökkentését.

Taft szalagot sző Ince Zoltánné és Gyalog Andrásné

Jacquard szövessel árúvedjegyeket is gyártanak

A bársonyszalagok megbízható, modern, svájci gépeken készülnek. (Fotók: Kalmár István)

Ifjúmunkás fórumok Debrecenben

Január 24-én délután a HÁEV irodaépületében, 25-én pedig az MGM nagytermében, illetőleg a MÁV Nagyállomás előadótermében gyűltek össze debreceni üzemi munkásfiataljainak képviselői, KISZ-titkárok, alapszervi vezetőségi tagok, hogy a KISZ Központi Bizottsága 1982. december 9-i, ifjúmunkásokra vonatkozó határozatáról fórumszerűen beszéljessenek. A HÁEV-nél Molnár Ferenc, a KISZ megyei Bizottságának titkára, a MÁV-nál dr. Szórádi Sándor, a KISZ megyei Bizottságának első titkára, az MGM-ben Koncez Tibor, a KISZ KB Intéző Bizottságának tagja vezette a fórumot, illetőleg tartott tájékoztatót a határozatról, melynek feldolgozása nem ér véget a fórumokkal. Az ifjúmunkás-határozat szövegét megvitatják majd az alapszervezetek is, hogy a belőle adódó feladatokat pontosan megtervezhessék.

VEK

gyár át...
18-tól ér...
Január 31-ével utca...
ig, a Lén...
en, a gáz...
nyéki tá...
ri terüle...
ch, a Vad...
kel, az Óz...
a Csüri...
ikár Béla...
más utca...
rán a Som...
gyár te...
ut 40-48...
úton a...
Hármas...
Pipóhegy...
releő 203...
Vámos...
mögötte...
szegi úti...
a Monos...
utatól...
rületén...
nyékén...
nyékén...
a és kör...

ja?

az is baj, d, aki úgy plaj-expor- reinek hét- ása. em érte az kvótavita, k naponta piacra? Ot hordóban Ez most tenenti, de várta. kifakadá- „ki-ki azt san erint- tetlenül a — óhatat- n állapod- orábbi, 34 óbb lefelé egészséges-

aj legyen! kók bevé- jő hiteldia- jő néhány lát vagy az árcsök- z hatással hatja néző- ról néve, elyettesít- minden ké- hat. Mert

áját. Úgy biglenesen miniszter zait, azok taugyben, országnak- esen 11,5 evétel. A haladja a intetében d-Arábia.

lósztal- sem ta- még mé- alagútjá- Dénes

ás

Csak Gy- véségi tit- gyével. a magyar rók baráti vábbi el- célul, s a gég tartó zdag kö- talmaz.

gyereke-

káskörül- ég nem nden gon- ot fűrés- zetni egy- nte telje- Ezért a hogy a se után az édes- ellátásá-

m kollek- kedves- nak. A szervgyár k két éves reket bé- az Alföl- bébicípő- yermésze- méretben. s Lottó- ezer fo- ajnalkát, az ötven- ny nap Tarjánji

Egy-két százalékkal emelkedett a városlakók száma

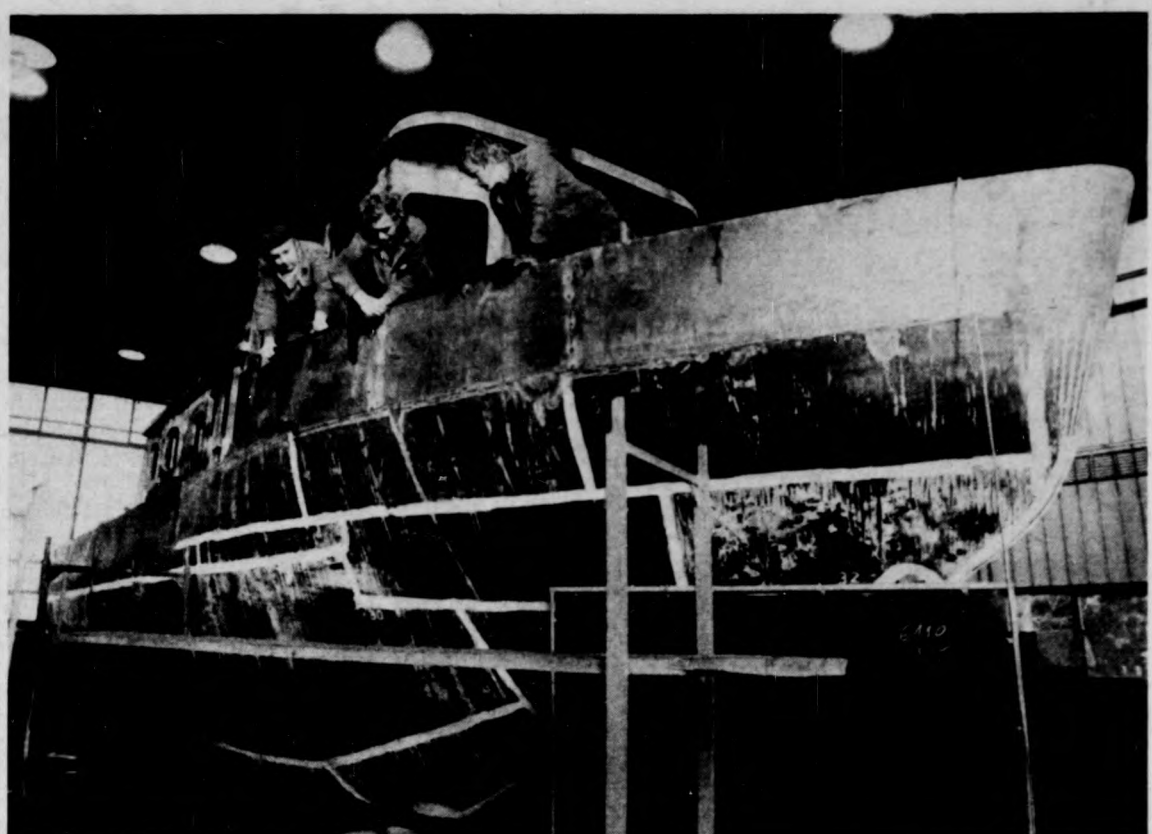
MEGJELENT A TERÜLETI STATISZTIKAI ÉVKÖNYV

A népesség számának alakulásáról, a megyék, városok és községek népsűrűségéről, a lakóhely-változtatásokról, az egészségügyi ellátásról ad az évkönyv részletes áttekintést a Statisztikai Kiadó Vállalat gondozásában most megjelent 1981. évi Területi Statisztikai Évkönyv.

A statisztika szerint 1981. december 31-én 2 063 745-en laktak Budapesten, az ország legnépesebb megyéje Borsod-Abaúj-Zemplén 805 924-es lélekszámmal, s a legkevesebben — 239 236-an — Nógrád megyében élnek. A népsűrűség ugyancsak a fővárosban a legnagyobb, egy négyzetkilométerre 3931 lakos jut, a legsűrűbben lakott megye Pest, 154 lakossal négyzetméterenként, s a legritkább a népsűrűség — négyzetkilométerenként mindössze 59 — Somogyban. A legtöbb városi lakos — Budapest kivételével — Borsod-Abaúj-Zemplén megyében él, a legkevesebb Nógrádban. Az egész ország várososodását mutatja azonban, hogy a korábbi év végéhez képest valamennyi megyében 1-2 százalékkal emelkedett a városlakók, s

ugyanannyival csökkent a községben lakók száma. Nagymértékben eltér egymástól az egyes megyék természetes népmozgása. Szabolcs-Szatmár megyében például 1919-cel többen születtek, mint ahányan meghaltak 1981-ben, Somogy megyében viszont a halálozások száma haladta meg 853-mal a születéseket. A megyék népessége a költözködések eredményeként is változott. A legtöbb — 22 364-en — Pest megyébe költöztek, a legkevesebben, 4964-en Nógrádba, Baranya, Komárom, Somogy, Tolna, Csongrád és Pest megyébe többen költöztek, mint ahányan elvándoroltak, az ország többi megyéjében magasabb az elköltözködők száma. Budapestre a legtöbb — 20 072-en — Pest megyéből, a legkevesebben — 1873-an — Tolna megyéből költöztek. A legjellemzőbb, hogy az emberek, illetve családok megyén belül költöztek más helységekre. Így változtatott lakhelyét például Borsod-Abaúj-Zemplénben több mint 30 ezer ember.

A kiadvány az egészségügyi ellátásra vonatkozóan is számos adatot tartalmaz. Az ország körzeti orvosainak száma 1981 végén 1970 volt, közülük a legtöbben — 838-an — a fővárosban dolgoztak. A második legtöbb — 69 — körzeti orvos Debrecen városának volt, a megyeszékhelyeken kívüli városok közül pedig Nagyatádnak és Hódmezővásárhelynek, több mint a megyeszékhelyek közül Szekszárdnak, illetve Veszprémnek. A főváros után a legtöbb beteget, több mint 2,8 milliót Miskolcon kezelték, s a városi lakosok közül a legkevesebben — 28 218-an — a türkevei rendelőintézetet keresték fel. Itt egyébként a legalacsonyabb az egy lakosra jutó évi vizsgálatok száma, mindössze két és fél, míg például Berettyóújfaluban 22 és fél. A legmagasabb a kórházi ágyak kihasználásának mértéke Oroszlányban: 103,6 százalék, ami feltehetően azt jelenti, hogy még a pótágyakat is állandóan igénybe vették. A kórházihely-kihasználás országosan a legalacsonyabb Százhalombattán volt, 70,7 százalékkal. (MTI)

A csarnokban egy vontató motoroson dolgoznak

A jégtörők tavaszi állomáshelyükön horgonyoznak

A Balaton laborhajónak még a vázát hegesztik

HAJÓJAVÍTÁS TISZALÖKÖN

Csendes a folyópart. Csak az északi szél fodrozza a vizet, hajlítja a fák csupasz ágait. Téli álomba merült az üdülőtelep.

A vízlepcső téli nyugalomát semmi sem zavarja. Az új évben még nem akadt zsilipek. Az erőmű dolgozik: a közepes vízállás mellett hozza a megszokott teljesítményt, a napi 12,5 MW-ot.

Az Észak-magyarországi Vigügyi Igazgatóság vízlepcső- és hajójavító üzemében sokkal hangosabb az élet. Messzire villannak a hegesztőapparátok fényei, a csendet kalapácsoló gépek zaja töri meg. Sok a munka. A 150 embert foglalkoztató üzemben javítják a tiszai hajókat, uszályokat, sőt az utóbbi években már a Dunáról is hoznak javításra váró vízi járműveket. Ide tartozik a tiszai jégtörőflotta: a négy hajó felkészítése, állandó karbantartása is az üzem dolgozóinak feladata. A jégtörők munkájára, úgy tűnik, az idén nem lesz szükség: tavaszi állomáshelyükön, Tokajnál, a Bodrog-torkolat körül kötöttek ki.

Érdekes, változatos munka a hajójavítás, hiszen a legtöbb esetben majdnem új jármű kerül ki a dolgozók keze alól. Ilyen lesz például a Szolnokra készülő kisvontató, a Kapitány, vagy a Tarcal motoros hajó. Az év legszebb munkájának a Balaton vízminőség-védelmi hajót tartják, amely 60 tonnás lesz, és fedélzetén egy mindent tudó laboratóriumot szerelnek fel.

Az idén — önköltségen alapon — 32 millió forint értékű munkát végeznek el Tiszalökön a vízügyi szolgálatnak.

Javítják a Kapitány motoros csörlőberendezését

Ez a 200 tonnás uszály rövidesen követ szállít a Tiszán

Szűkül a reprezentáció

Az előírások szigorúbbak a korábbinál

A vállalatoknak, intézményeknek és szervezeteknek ebben az évben a tavalyihoz képest 10 százalékkal csökkenteniük kell reprezentációs költségeiket a pénzügyminiszter rendelete alapján. A jogszabály előírja azt is, hogy a reprezentációra fordítható összeg mire használható fel. Az előírások szigorúbbak a korábbinál: belföldiek részére szervezett hivatalos tárgyalásokon például ezután csak üdítő ital szolgálhat fel. A belföldi vendégeknek nem szabad ajándékot adni. A gazdálkodó szervek saját dolgozóiknak a részesedési alap vagy a jutalomkeret terhére vásárolhatnak ajándékot, például törzsgárdatagság elnyerésekor, nyugdíjazás alkalmából, társasutazásokra azonban nem fizethetik be őket. Nem vonatkozik a tilalom azokra a reklámcéltű szóróajándékokra, szakmai vetélkedők, versenyek díjazására, amelyeket a kiskereskedelmi, illetve a szolgáltatási vállalatok a lakosságának reklámcélokra adnak. Ezek a szóróajándékok sem használhatók fel azonban reprezentációs célokra. A rendelet előírásai megszüntetik a korábbi átírdéseket a propaganda- és reprezentációs költségek meghatározásában, elszámolásában.

A jövőben kiállítások alkalmával nem adható fogadás, s a tárgyalásokhoz kísérőprogramok nem szervezhetők, nem számolhatók el sem reprezentációs, sem egyéb költségeként.

A rendelet előírja, hogy a vállalati, intézményi ünnepeken, brigádkitüntetések alkalmával felszolgált ételek, italok költségét szintén nem reprezentációként, hanem a részesedési alap, illetve a jutalomkeret terhére lehet csak elszámolni. A hivatalos tárgyalásokon, kiállításokon felszolgált üdítő ital költsége személyenként és naponta leg-

feljebb 30 forint lehet, a részesedési alap vagy jutalmazási alap terhére szervezett ünnepeken pedig a vendéglátási költségek személyenként nem haladhatják meg a 300 forintot. Nem csökkentik a részesedési, illetve a jutalmazási alapot a különböző vezetői — vezérigazgatói, elnöki stb. — értekezleteken, tanácskozásokon felmerülő vendéglátási kiadások.

A rendelet megszabja, hogy a vállalatok, szervezetek és intézmények alapításuknak csak minden ötvenedik évfordulóját ünnepelethetik meg.

A külföldiekkel folytatott hivatalos tárgyalásokon csak üdítő ital, fekete kávé, tea szolgálhat fel. A hivatalos tárgyalások alkalmából — a külföldiek itt-tartózkodási időtartamától függetlenül — legfeljebb egy fogadást lehet adni. A kísérőprogramok a külföldi vendégek részére sem számolhatók el sem reprezentációs, sem egyéb költségként.

A termelési kapcsolatok vagy szakmai tanulmányutak keretében hazánkba látogatók itt-tartózkodásának költségei nem, a részükre adott fogadás kiadásai azonban reprezentációs költségként számolhatók el, s ugyanez vonatkozik a devizamentes cserekapcsolatokra is. A külföldi vendégek üdültetésére, illetve külföldi üdülés elfogadására csak külön engedély alapján kerülhet sor, még akkor is, ha cseréüdülésről van szó. A külföldieknek adható ajándék csak szerény mértékű, jelképes, fejenként legfeljebb 500 forint értékű lehet.

Könnyyíti a kongresszusok, konferenciák szervezését, hogy azok költségei — a vendéglátási kiadások kivételével — a jövőben nem a reprezentációs keret terhelik, hanem költségként számolhatók el. (MTI)

Városok, várak népi építészeti emlékek bemutatása

ÜDÜLÉS FALUN — PARASZTHÁZAKBAN ÉS TANYÁKON

Az utóbbi időszakban világszerte megnőtt az érdeklődés a falusi turizmus iránt. Részint a szállodai, utazási költségek növekedése indokolja ennek a viszonylag még olcsó formának a térhódítását, de nem kétséges az sem, hogy az idegenforgalmi szakemberek — a turizmus számára — lehetőségeket fedeztek fel a falu és a vidéki élet hagyományában, hangulatában. Egy ENSZ-jelentésben olvasható egyebek között, hogy például Svájcban a szállodai helyek csaknem 60 százaléka a jobbára falusiasnak mondható hegyvidéki településeken található. Írországban 1982-ben 4,2 millió font sterling bevétel származott a falusi turizmusból.

A falusi turizmus Magyarországon is számottevően fejlődött az elmúlt években. A Győr-Sopron megyei Ciklámen Tourist megteremtette a falusi üdülés lehetőségeit a Szigetközben, a Hanságban és a Győr környéki sokorójai

dombvidéken. A tűzfalal egymásnak támaszkodó, sátrortós, teraszos házakban a turisták ellátásáról is gondoskodnak. Ízletes, házias ételek közül választhatnak a vendégek. A Kisalföldi Erdőgazdaság a krisztinaberkai vadászhatat átalakította pihenőhellyé. A tóparti erdőszékházban egyszerre tizenketten pihenhetnek.

Egyre népszerűbb a tanyai üdülés Bács-Kiskun megyében. Az idén már huszonegy tanya fogad vendéget. A többségük Szabadszállás, Jakabszállás, Kunszentmiklós és Bugac környékén fekszik, igazi pusztai romantikus környezetben. Egy részük lakott, s így a háziak gondoskodnak az odaérkezők kényelméről és ellátásáról. Több lakatlan tanya komfortosan berendezve bérelhető. Az élelmiszert a vendégek kérésére megoldja az Idegenforgalmi Hivatal, de a legtöbb esetben önellátók a ta-

nyán pihenők. Az üdülőtanyák általában az országutakhoz közel, a járható be- kötő utak mentén találhatók. bérletük költsége 7-8 napra teljes ellátással személyenként 2000-2500 forint.

A Vas megyei Kőszegen és az Országfalvaiban hetente egy alkalommal disznótortára várják a vendégeket. Az őrszentpéteri fogadó mellett a szentgotthárdi turisztaszálló húsztágú csoportokat is fogad. A falusi turizmus látványossága az Országban február elején kezdődő rönkhúzás, amelyre minden hét végén kerül sor. A túrázók és a természetbarátok kikapcsolódását szolgálja a simasági vadászház, a horgászokét a nicki turistaház. A Kőszeg-hegyalján pihenőknek szervezett túrákon mutatják be a környék legszebb tájait. Kőszegről ezenkívül hetente szerveznek utat a Vas megyei városok, várak, népi és építészeti emlékek bemutatására is. (MTI)

Unokáink sem fogják látni?

DEBRECEN ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEINEK SORSÁRÓL

Műsorának kezdete óta egyre nagyobb érdeklődéssel figyelemmel kísérem a tévéműsorok sorsát. Az „Unokáink sem fogják látni” sorozat adásait látom és hallom, hogy a műsorok viszonylag rövid idő alatt mennyi jóindulatú támogatója akadt. Működésük nyomán Budapesten szinte régi pompájukban újjáépülnek egyes épületek, utcák és városrészek.

Ha az ember mindezeket végiggondolja, önkéntelenül saját városára gondol. És sajnos nagyon szomorú dolgokat kell tapasztalnia.

A Nagyerdőben, az egyetem mellett Varga Imre szobrászművész Hatvani István ábrázoló szobráról leporították a hármast gyertyatartókat. Scháár Erzsébet művésztáncosnő álló Szabó Lőrinc-portréjáról leoptáltak a szemüveget. Ady Endre szobrának borostyánnal futtatott oszlopáról majdnem felényi mennyiségben leoptáltak az ércborostyánleveleket. A Kossuth utcai „veres templom” északi oldalán álló magas kőoszlop tetejéről lefűrészték a gyönyörű klaszrikus vonalú amforát.

Más jellegű dolgokat is tapasztalhatunk. A Vörös Hadsereg útja 24-26. számú házból a felújítás után, a „hamuszürke szecesszióból” 1982. év végére „felemás szecesszió” lett. Míg a Kossuth utca felőli épületszárny domborművei fehér színben nagyon szépen domborodnak ki az épület vonalából, addig a Vörös Hadsereg útja felőli szárny a díszítőelemekkel más, elütő alapszínű, szomorúszerű maradt a domborművekkel együtt. En az épületen azonban

még más szegénylivaló is akad.

A Kossuth utca felőli homlokzat harmadik emeleti frontján egy virágcsokrot tartó nőalak letört jobb kezét úgy újították fel, hogy csuklóját egy csontkal, ujjak nélkül hosszabbították meg. Így egy öt ujjától amputált csukló mered a Kossuth utca forgalmára.

Azonban nem csak egyoldalúan szemléljük a tényeket. Azért van Debrecenben nagyon szépen felújított épületek is. Például a Kossuth utca 18. szám alatti műemlékház, a TITÁSZ Kossuth utca 35. szám alatti székháza, a Széchenyi utcai épületek vagy a Csokonai Színház.

Sok, városát valóban szerető debrecenit egyetértésben írom le, hogy ami még a múltból, a történelmi hagyományból megmaradt, ne legyen az enyészet, a csákányok és a bulldozerek áldozata. Ne jusson a Margitfürdő sorsára a Hortobágy malom, a Béke úti mérlegház, a Vörös

Hadsereg útja 37. szám alatti árkaos ház, a városbörtön, ahol a foglyok falba vésett üzenetei még olvashatók a falon.

Ennek a városnak vannak bátor szellemű építései, akik a múltat képekkel konzerválni, nagyon szépen (Szt. András-templom tornya). Vannak idős emberek, akik szakmai mesterei, vannak egyszerű lakosok, akik a „civis városért” áldozatra is képesek, akik hajlandók lennének városvédő egyesületbe tömörülni, hogy Debrecen „értékesebb” alföldi nagyvárossá váljék.

En hízem azt, hogy a jövődöbéli „városvédő egyesület” hatékony működése elindítja azt a folyamatot, ami a fővárosban már szinte mozzanatra vált. Ennek a tömörülésnek is lehetne szószólója, mint ahogy a budapesti a televízió, Debrecenben a Hajdú-bihari Napló.

Medveczky Géza

Lapunk szívesen vállalja a szószóló szerepét minden értelmes ügyben: a Medveczky Géza által felvetett probléma pedig kétségtelenül igényli a hathatósabb beavatkozást, összefogást. Csupán emlékeztetőül jegyezném meg, hogy a Hajdú-bihari Napló már több alkalommal foglalkozott a szoborrongálásokkal, sőt a Kossuth u. 1. számú épület felújításának hiányosságaival is. A városvédők irásoknak készsége helyt adunk, de szeretnénk olvasóink figyelmét felhívni egy nem elhanyagolható momentumra: a városi tanács városrendezési és városfejlesztési bizottságának működik egy műemléki albizottsága, amely éves ütemterv alapján, jeles emberek, tervezők, építésszek, vállalatvezetők bevonásával ügyködik a debreceni műemlékek megóvásán, a sajnos egyre fogyó értékek megmentésén. Ez a bizottság éppen ma délután tartja következő ülését, amelyen szó esik majd a Debrecen környéki régészeti ásatások eredményeiről, a város agrár- és ipartörténeti (közlekedési) emlékeinek helyzetéről, és az albizottság jubileumi (25 éves) kiállításának előkészületeiről. Ez a bizottság is tisztában van azonban azzal, hogy munkájának eredményességéhez nélkülözhetetlen a városukat szerető és féltő lakosok segítségével, aktív közreműködése. Például úgy, ahogy azt Medveczky Géza tette.

Népművelők tervei 1983-ban

A Magyar Népművelők Egyesülete bővíti az elmélyült kutatómunkára lehetőséget adó szakmai szervezetei körét: februártól kezdve meg tevékenységét az esztétikai-művészeti, később pedig a műszaki-gazdasági és a filmforgalmazási szakmai szervezet létrehozását tervezi. További fontos feladatuk a múzeumokban és a filmforgalmazásban dolgozó népművelők, valamint a főiskolások, egyetemi hallgatók bevonása a közös munkába — tájékoztatták az MTI munkatársai.

Tavaly egyébként több mint 500 fővel növekedett az egyesület taglétszáma. Színonvalas szakmai programokat szervezett az egyesület, befejezte a népművelők élet- és munkakörülményeinek vizsgálatát, s új kezdeményezésként „állást keres — állást kínál” szolgáltatást indított a munkahelyet változtatni kívánó kollégáknak. Idén átfogó közvéleménykutatást végeznek a tagok körében, annak érdekében, hogy az elnökségi döntésekben mind nagyobb súlyt kapjon az ő véleményük. Megvizsgálják több művelődési otthon gazdálkodását és szórakoztató tevékenységét, s a tapasztalatról tájékoztatják a Művelődési Minisztériumot. Új szolgáltatási formák felkutatását célozza a köz- és művelődési vállalkozások körében végzett tapasztalatgyűjtés.

Az ötnapos munkahét bevezetése óta különösen sok gondot okoz a művelődési otthonokban dolgozó népművelőknek ezen intézmények nyitva tartása. Az ehhez kapcsolódó és más munkajogi kérdésekben való eligazodást úgy segíti az egyesület, hogy jogi tanácsadói szolgálatot indít a fővárosban, a tagoknak ingyenesen.

KÉPERNYŐ

1. Noé és György

Görgy Gábor tévékomédiája — Alacsony az Ararát — feltételez némi bibliai ismeretet. Az özönvízről. Aki viszont nem olvasta Mózes első könyvének hatodik és hetedik részét, aligha érti, hogy a szerző mit és miért gúnyolódik. Aki meg ismeri, az teljesen értetlenül áll a sekélyes, felszínes és már-már izléstelen aktualizálás előtt, amit a szerző kabaré úrügyné művel. Féltreértés ne essék: bárkiné, az írónak is magánügye, hogy hiszi, nem hiszi az Ó- és Újtestamentum szövegét, elfogadja-e vagy nem fogadja el az ottan leírtakat. A lelkiismereti szabadság ezt is, meg azt is lehetővé teszi. Az viszont már közügy, megmérjük, ha valaki a Biblia ezt vagy azt a részét tekinti nyersanyagának, s gyúr belőle mai történetet. Nem azért, mert nincs joga hozzá, hanem azért, hogy művészként hogyan felelt meg vállalt feladatának.

Görgy Gábor — s ezen azóta se győzők eléggé csodálkoznak — mintha elfeledkezett volna az írói felelősségről. Az volt az érzésem — hogy kissé biblikusan fejezzem ki magam — eladta tehetségét egy tál lencsért. A Telepódiumnak, amely közismerten a legnővotanabb a televízió szórakoztató műsorában. Görgy kísérlete azonban még ebből a mezőnyből is kirív szokatlan felületességével. Sekélyes, nemegyszer gusztustalan, esztétikai mércével nem is mérhető.

Mégis adjuk meg neki — már ti, a komédiának — az esélyt, hogy úgy közelítsünk hozzá, mintha alkotás volna. Tehát a szándék felől. Noé és felesége egy átlag magyar a mai Budapestben. Kétszínű kispolgár, az elhivatottak azon legrosszabbikából, aki vizet prédikál és borj iszik. Neje, Sára — bár, ha jól emlékszem, a Bibliában Sára Ábrahám felesége — sem jobb a Deákné vásznánál. Úrhatnám, affekta, s buta is a beképzeltség. Lányja nemkülönben, s így aligha csodálkozhatunk azon, ha mihamar cédaságra adja a fejét. Egyetlen, aki kéri a környezetből, az Noé és Sára fia, Sanyi. Mint az író szócsöve, állandóan a család szemébe kiabálja az igazságot, de ő meg olyan sápatag egységével, hogy nincs foganatja a szavának.

A sztori egyébként teljesen a Biblia szerinti. Noé kiválasztottságát, az özönvizet és az állatok bevonatását illetően is. Van persze némi eltérés az írói fikciónak megfelelően. Sajnos. Ezek volnának a ma visszasságai. Mint a tsz-melléküzemági tevékenység, a fusi, a visszazelés, a dilettantizmus és a szakmai hozzáértés. S aztán ezek elegyítése, kavargatása adná a cselekményt, megtűzdelve a leglapsebb közhelyekkel, kiagyalt, ordenári kértelműségekkel. S mindezek fejében még el kell szőnedünk azt is, hogy a szereplők leköpdösik egymást, szövicceket gyártanak Sára testi méreteiből, s nyílt célzásokat tesznek a ringósság egykori utóéletére.

Szóval az Alacsony az Ararát a Telepódium legújabb bemutatója. Hogy „alacsony”, nyilván jelenteni akar valamit, bár ne firtassuk, kire vonatkozik. En mindenestre nem akartam elhinni, hogy olyan kiváló színészek, mint Mensáros László és Pécsi Ildikó, ehhez az Araráthoz kötötték hozzá csónakjukat.

2. Falusi esték

Hat falu húzódik meg a Cserhát völgyében. Garáb, Alsó- és Felső-Told, Cserhátszentivány, Kutasó, Bokor és Ócsa. A települések az ország legkisebb falvai, az összesnek nem több a lélekszáma két és fél ezernél. Oda látogatott el a televízió, s küldött nagyon is reális tudósítást.

Közhely, de hát a valóság legtöbbször az: ott is emberek élnek. Gond, öröm, ünnep, hétköznapi fogja körbe őket. Helyzetüket azonban bonyolítja valami. A jelen szigorúsága. Az országot jellemző nagy társadalmi folyamat — s olykor félreértés is — őket sem kerüli el. Megkezdődött az elvándorlás, s a községek átlagéletkora mind magasabb lett.

Nos, a történelemnek ezek a gyeptüvédei azonban szívesebben, mintsem gondolkodnak. Odatapadnak a tájhoz, gyökériket mélyen lefut a televízió. Már ahol erre alkalmas a televízió. A Cserhátban persze közismerten rosszak a termelési adottságok. Azaz gyenge minőségű a termőföld. Ezért veszteséges a szövetkezet, ezért nincs olyan szerepe a háztájának, mint a fekete földön. Vannak viszont a környezethez, a körülményekhez alkalmazkodva remek iparosok. Ahogy egy onnan származó festőművész, megfogalmazta: még a legridegebb kőben is úgy álmódják meg a szépet, hogy az azonnal a ház alapjainak kívánkozik.

Van már arra is példa. Fialatok építkeznek, s kötődnek újra a vidékhez. Vagyis a jövőhöz. Csak hát az ottani jövő élelőbb huzatú, mint az országos. Nincs invóvíz — legalábbis vezetékes —, gyenge a kereskedelmi hálózat, alacsony a kulturális feltétel. Pásztonak, Nagybatonyinak, Salgótarjának nagy az elszívó hatása. Pedig akik maradnak, melegvízforrás után kutatnak, sportpályát építenek. Tervezik az állmaikat. Valóra válik vajon?

A szociológus, a járási párttitkár derűlátó. A tanács vezetői — hat társközségé — bizakodóak. Az AFÉSZ illetékei azonban már praktikusabb. Ó ápernt megmondja: Garáb, Alsó-, Felső-Told, Cserhátszentivány, Kutasó, Bokor, Ócsa nagyon elmaradtak. S nemcsak azért, mert a periférián vannak, hanem a járási székhely, a város, a nagyközség elsőbbséget élvez. Amazok rovására. A kistalvokban ugyanis nemcsak a szövetkezet ráfizetéses. A kereskedelmi szolgáltatás is.

A riportban az „otthoniak” is megszólaltak. A remény s a szeretet hangján. Mert a Cserhát völgyében is tudják: ebben az országban egy szocializmus van. S ha ott még ma mostohább is, szűkösebb semmiképpen nem lehet. S ha ez igaz, akkor a vidék szépségéhez hamarosan hozzázó a valóság igézete is.

3. Audrey Hepburn

Vasárnap délután vetítette a televízió Audrey Hepburn mindmáig legbájosabb filmjét, a Római vakációt. Az 1953-ban készült édes-bús történet semmit sem veszített varázsából. A hercegnő s az újságíró románcá ugyanis sok emberi és reális elemet hordoz. Igaz, kissé amerikai megközelítésben, de mindenképpen elfogadhatóan, s ami a leglényegesebb: élvezetesen.

A habkönnyű fordulatok ma is lekötik a nézőt. Hogy miért? Két remek színész, és két remek alakítás miatt. Audrey Hepburn itt még valóban olyan, mintha hókrisztályból metszettek volna. A mosolya, a tekintete, s főleg az ábránd, amit életre kelt, élményszerű. S még akkor is, ha mindvégig érzékeltetnie kell azt a légies távolságot, ami funkciójában az óhajtozott köznapi között van. Kitűnő partner Gregory Peck. Lehet, hogy ma már, a ma újságírója nem hagná ki a nagy anyagi és szakmai lehetőséget, de akkor és neki még elhiszük, hogy „Anna” kedvéért nem él vissza „Ann” jóhiszeműségével, lemond a nagy esélyről, ami csak egyszer adódik az ember életében.

Híába, emberek vagyunk s az ábránd velünk él és nem hagy el bennünket. A varázs ebben van, ha az elérhetetlen vagy éppen mesebeli.

Boda István

JULISKA, A FESTŐ

Még az ősszel, októberben történt, hogy valami hivatalos tanácskozáson megszólított a nádudvari művelődési ház igazgatója. Először azt mondta, hogy megint csak jelentkezett egy festő a községben. Megint, ami azt jelentette, hogy olyan ismert és elismert alkotók nyomában, mint a Fazekas család tagjai, mint Beke István, Stefanovics Elemér. Ez a festő pedig asszony, a helybéli Vörös Csillag Termelőszövetkezetben dolgozik, ötvenéves lehet.

Hittem a hírt. Mégis ellopengtem a dolgom. Vajon miféle áldott földje lehet Nádudvarnak, hogy az ezerszer megcsodált búza, kukorica, cukorrépa mellett, a szellem is ilyen bőséggel sarjad belőle? Melleleg, éppen aznap nyitottam meg az egyik legjobb és immár világhírű textiltervező művész, Imre Júlia kiállítását, és olvastam az életrajzában, hogy: ő is Nádudvaron született. No, majd meglátjuk!

Megláttuk. Megláttam. Tanúsíthatom most már, hogy özvegy Siskó Sándorné valóban eredeti, gazdag tehetségű festő. Meltán állhat a többre hívatott nádudvariak sorába.

A község egyik szélső utcájában lakik. Takaros, tiszta, rendez portájú kis házból. Tudta, hogy reggel tájt érkezünk, hát illendően otthon maradt. Különben tömörten a dolga. Takarít egy irodaépületben, este reggel ott kell lennie, a többi idő zömét meg meséléssel, szobafestéssel tölti. Azzal egészítvén ki a keresetét. Egyedül nevelte föl ugyan a fiait, jó darab ideje özvegyi sorban. Most már ugyan dolgozik a két fiú is. Sofőr az egyik, kereskedő a másik.

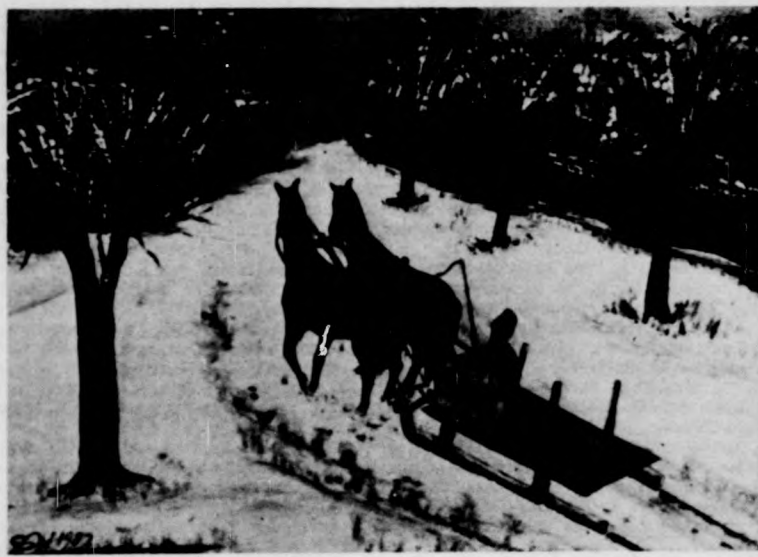
Özvegy Siskónét ennél fogva mindenki ismeri a községben. Juliskának szólítják. Ezt szokta meg, ezt kéri tőlünk is. Jó. Akkor nem özvegy Siskóné, hanem Juliska asszony képeit nézegettük.

Volt mit nézni. Harminchárom festmény került

elő a szekrény mellől. Valóságos tájat, Nádudvart meg a környékét ábrázolta mind. Rokonok abban is, hogy a házakat, a tanyákat, az embereket, a jószágokat természet környezetbe helyezték. Itt, ebben a megfestett világocskában, elsősorban a tavasz, a nyár, a tél, az ősz, a derűs nappal, a borongós este vagy hajnal határozta meg a hangulatot. A természet maga. Amúgy inkább köznapi jeleneteket szerepeltek: legeltetés, szántás, aratás, itatás, és sokszor, nagyon sokszor a gyalogosan vagy szekéren, szánon hazafelé igyekvő emberek.

Hogy milyenek voltak ezek az emberek, jószágok, házak, tanyák, legelők, szántóföldek, erdőszélek? Előbb is nádudvariak. Alföldiek. Aztán egyszerűek, természetesek. Komolyak és nyugodtak. Az emberek benső kötöttségben és összhangban levők a munkájukkal, sorsukkal, környezetükkel. Talán innen táplálkozott az a leheletnyi mesei hangneme is, ami beborította a képeket. Ha mese, hát a valóság elmesélésének értelmében.

Mert Juliska asszony azt mondja, hogy csak és szigo-

HAZAFELÉ

ruan az élményeit, a tapasztalatait festi. Tapasztalatban éppen volt része. Tanyán született, nagy családban. Édesapja kezét levágta a cséplőgéppel: félkarú emberként kereste a kenyeret, mikor kaszált a nyelet a csonkjából kötötte. Azt a kezét igazában Juliska pótolta. A legkisebb gyereke. Ezért is marad otthon legtöbbször. Mikor férjhez ment, dolga, sora nem változott: a termelőszövetkezetben végezte a paraszti munkát. Később lett csak takarítónő, megőzvegyülte után.

A festéshez, persze, nem elengedő a tapasztalat. A festés: megfigyelés, átélés, alakítás, kifejezés. Meg tudás. Juliska asszony azok közé tartozik, akik a megfi-

gyelés, az átélés, a kifejezés képességét a bölcsőből hozták. Tudását azonban lassan építgette. Korán kezdett rajzolni, festeni. Majd színes képeket másolt. Nem szégyenli: igen, másolt, tudva bár, hogy „az nem munka”, de gyakorlatnak és próbának elengedhetetlen. Néhány éve aztán úgy határozott, hogy „végeleges képeket” fest. Megtervezett és befejezett műveket. A falemezeket egy üzemelő szerzi, a festéket a házastársi boltból, az ecetet a papírüzletből. Es dolgozik a „magam öröme”, hol az utcai szobában, hol az üvegezett verandán, hol az udvaron. Olyan szorgalmasan és komolyan, mintha mezzei munkát, meszelést, takarítást végezne. Csak éppen a munka természeté és eredménye más. Művészetnek nevezik és műalkotásnak.

Bücsűzés közben Juliska asszony megmutatta a kis kockás füzetét, amiben a terveket őrzi. A rajzait. Úgy gondolja, szép lassacskán megörökíti az egész nádudvari határt, olyannak, amilyennek hajdan látta. Így hát találkozhatunk majd mi is azokkal a fákkal, bokrokkal, házakkal, kutakkal, istállókkal, hodályokkal, amelyek egykoron az Eperfa-dűlőben, a Hangács-dűlőben, a Virágos-zugban, a Molnártagban, a Búte-féle gulyatanyában álltak. Várjuk azt a találkozást. Miképpen a közeli első, bemutatkozó tárlatot.

Székelyhídi Ágoston

TÉLI DÖLŐ

